

אגודת ההי"ס

עיונים ומחשבות סביב אגדות הגמרא בדף היומי

סנהדרין קא-קה | מלכי יהודה וישראל

(טעימה שנייה מפרק חלק)

ממרד בממלכה – למרד במלכות שמים

ירבעם בכלל לא רצה למרוד בקדוש ברוך הוא. הוא מוצג כאחת הדמויות השליליות במקרא, והמשנה טוענת שאין לו חלק לעולם הבא, אבל לא היו לו כוונות רעות כלפי שמים. כך מציג אותו המדרש, ולמעשה אפשר להתבונן כך גם בפסוקים: ירבעם התבשר מפי הנביא אחיה שהוא ימלוך על ישראל, ומרגע זה ואילך הוא פועל לכינון ממלכתו.

ירבעם לא רצה להקים מקדש לעבודה זרה. לפי חז"ל, הוא אפילו לא רצה לפגוע בערך המקודש של העלייה לרגל; אדרבה, הוא עצמו העביר ביקורת על שלמה, שדואג לאבטחה של בת פרעה על חשבון הגישה של עולי הרגל למקדש. לא היו לו כוונות רעות כלפי שמים. כך מתאר המדרש את התפתחות העבודה הזרה תחת שרביטו של ירבעם, ולמעשה אפשר להתבונן כך בפסוקים: המניע של ירבעם היה למנוע מירושלים לחזור להיות המרכז של עם ישראל כולו – שתהיה המרכז של יהודה בלבד. כדי שממלכת אפרים שבראשותו תצליח להיות ממלכה עצמאית, חייב להתקיים בה גם מרכז רוחני עצמאי, תלות בירושלים תחסל את הממלכה שבאחריותו.

ירבעם לא רצה לחתור תחת ה', אלא רק תחת הממלכה. לא לפגוע באמונה, אלא רק באחדות של כלל ישראל. הוא ימרוד בבית דוד, ינתק את עשרת השבטים משני הנותרים, ויקים ממלכה שבה חלק מעם ישראל עובד את ה'. אבל אין דבר כזה. אי אפשר לנהל חיים רוחניים תוך פילוג וקריעה של עם ישראל. המתנכר לכלל ישראל סופו שיתנתק גם מכל הקשור אל הקודש, אולי עד כדי עבודה זרה. כלל ישראל, אחדות ישראל, מלכות ישראל, זו הדרך שבה מלכות ה' מופיעה בעולם; הסוטה מדרך זו ומחפש דרכים חלופיות, שלא יתפלא אם ימצא את עצמו במקדש זר ופסול.

אמר רב נחמן: גסות הרוח שהיה בו בירבעם טרדתו מן העולם, שנאמר ויאמר ירבעם בלבו עתה תשוב הממלכה לבית דוד אם יעלה העם הזה לעשות זבחים בבית ה' בירושלים ושב לב העם הזה אל אדניהם אל רחבעם מלך יהודה והרגני ושב אל רחבעם מלך יהודה.

אמר, גמירי: דאין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית יהודה בלבד, כיון דחזו ליה לרחבעם דיתב ואנא קאימנא סברי: הא מלכא והא עבדא. ואי יתיבנא - מורד במלכות הוא, וקטלין לי, ואזלו בתריה. מיד ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב ויאמר אלהם רב לכם מעלות ירושלים...

וירבעם יצא מירושלים, אמר רבי חנינא בר פפא: שיצא מפיתקה של ירושלים. וימצא אתו אחיה השילוני הנביא בדרך והוא מתכסה בשלמה חדשה ושניהם לבדם בשדה. מאי בשלמה חדשה? אמר רב נחמן: כשלמה חדשה, מה שלמה חדשה אין בה שום דופי, אף תורתו של ירבעם לא היה בה שום דופי....

אחר הדבר הזה לא שב ירבעם מדרכו הרעה, מאי אחר? אמר רבי אבא: אחר שתפשו הקדוש ברוך הוא לירבעם בבגדו, ואמר לו: חזור בך, ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן, אמר לו, מי בראש - בן ישי בראש - אי הכי לא בעינא.